

INITIATIVE FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF KOSOVO
INICIATIVA PËR ZHVILLIMIN E BUJQËSISË SË KOSOVËS
INICIATIVA ZA POLJOPRIVREDNI RAZVOJ KOSOVA

STRATEGIJA

2020 - 2027

Strategija 2020-2027, pripremljena je od strane IADK tima sa podrškom donatora Brot für di Welf (BfdW), sa ponudjem in stucnjakom Gos. Ursel Kroog i Gos. Ariane Gruszcynski. Strategiju je pregledao i odobrio Skup Direktora IADK-a u Septembru 2020.

IADK je zahvalan svima onima koji su dali doprinos razvoju i finalizaciji strategije.

EKIPA TOKOM PRIPREME STRATEGIJE

ZENEL BUNJAKU
URSEL KROOG
ARIANE GRUSZCZYNSKI
ESMA KËPUZI
ARIANA PECI
ELHEME SHALA
MAGBULE HYSENI
HAFIZE VESELI SYLEJMANI
HANUMSHAHE ZENELI
SYLEJMAN BUNJAKU
NOVICA MARKOVIC
EGZON GËRXHALIU
FIDAN SKERAJ
ARBER HASANI
ARGJEND GJINOVC

SHERIF MEHMETI
EGZONA HAJRA
ARTA IBRANI ZHUBI
BASRI PULAJ
ALBINA TAHIRI
HALIT GASHI
GËZIM MURSELI
EMA KURSHUMLIJA
EDITA MAHMUTI MULA
FJOLLA ZUÇAKU
LEART KAMBERI
BEHARE MLINAKU
BESARTA HAJRIZI
HASAN CENA
SHKURTE BUNJAKU

STRATEGIJA

2020 - 2027

INITIATIVE FOR AGRICULTURAL DEVELOPMENT OF KOSOVO
INICIATIVA PËR ZHVILLIMIN E BUJQËSISË SË KOSOVËS
INICIATIVA ZA POLJOPRIVREDNI RAZVOJ KOSOVA

AKRONIM

IADK	Inicijativa za poljoprivredni razvoj Kosova
CSOO	Centar za stručno obrazovanje i obuku
EU	Evropska unija
LWF	Lutheran World Federation
BfdW	Brot für die Welt
NVO	Nevladine organizacije
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MF	Ministarstvo finansija
AH	Agencija za hranu
PF	Poljoprivredni fakultet
NAK	Nacionalni autoritet za kvalifikacije
OSO	Obuka za stručno obrazovanje
BDP	Bruto domaći proizvod

PROFIL IADK-A I NOVA STRATEGIJA

Inicijativa za poljoprivredni razvoj Kosova (IADK) je nevladina, neprofitna organizacija osnovana 2004. godine, koja proizilazi iz programa LWF-a. Za 15 godina od svog osnivanja, organizacija je sproveda preko 125 projekata, čiji je cilj unapređenje malih poljoprivrednika, žena i mladih u poljoprivredi. IADK se i dalje jača učenjem i razvojem, kao jedan od glavnih aktera za razvoj poljoprivrede na Kosovu, kao jedna od najvećih nevladinih-organizacija u sektoru koja pruža različite poljoprivredne usluge. IADK blisko sarađuje sa relevantnim institucijama, ministarstvom/kreatorima politike i svima onima koji imaju visoku cenjenu stručnost u sektoru.

Poljoprivreda raste i značajno se menja, pa će, uzimajući u obzir ovu činjenicu, IADK će istražiti nove mogućnosti i izazove i kao rezultat toga biće razvijena nova strategija koja pokriva period 2020-2027.

Razvoj nove strategije bio je u participativnom pristupu, što podrazumeva konsultacije i uključivanje različitih aktera, ekipa IADK i uz pomoć međunarodnog konsultanta podržanog od strane BfdW. Iako će nova strategija činiti okosnicu rada IADK-a za naredne godine, to je dinamičan instrument koji će se pregledati i ažurirati kako bi se prilagodio promenama u institucionalnom, ekonomskom i fizičkom okruženju.

Strategija IADK-a će se uglavnom implementirati kroz projekte, aktivnosti i usluge sa svojim objektivama, u skladu sa određenim ciljevima, akcionim planovima i budžetom, koji su dizajnirani u skladu sa strateškim okvirom i doprinose ostvarenju vizija IADK-a.

VIZIJA

Naša vizija je razvoj savremene poljoprivrede u ruralnim oblastima, inkluzivni razvoj i održivo okruženje na Kosovu. IADK nastoji da stvori mirno i pravedno društvo u kojem svi muškarci i žene dostojanstveno i sigurno određuju tok svog života, gde svi mogu učestvovati i evoluirati bez ikakve diskriminacije u pogledu religije, etničke pripadnosti i pola.

MISIJA

Naša misija je da promovišemo socijalno-ekonomski razvoj ruralnih područja, smanjimo nezaposlenost i stvorimo mogućnosti za stvaranje prihoda za ljude koji žive u ruralnim područjima. Mi doprinosimo smanjenju migracija u urbanim sredinama i podržavamo poljoprivrednike i poljoprivredne aktivnosti, uzimajući u obzir rodnu ravnopravnost, uključivanje mladih i manjina, integraciju i uključivanje povratnika i podizanje svesti o zaštiti životne sredine.

SVRHA

Poljoprivrednici, žene i mladi povećavaju svoj prihod i zapošljavanje u poljoprivredi u ruralnim i udaljenim oblastima Kosova.

VREDNOSTI I PRINCIPI IADK-A

Rad IADK-a vođen je profesionalizmom i timskim radom, što pokazuje visoko predano i motivisano osoblje, kao i transparentnost, nediskriminaciju, rodnu ravnopravnost i uključivanje mladih, manjinskih grupa i marginalizovanog društva.

Mi podržavamo, pomažemo i usmeravamo male i srednje poljoprivrednike promovišući najbolje prakse uglavnom iz evropskih zemalja, koje im omogućavaju da povećaju kvalitet i količinu proizvodnje.

IADK pokušava da uravnoteži socijalni i ekonomski aspekt, kao i uključivanje ekoloških problema. IADK pokušava nove i inovativne ideje, procenjujući šta bi funkcionisalo u ruralnim zajednicama ili specifično za određene ciljnih grupe. Nastojimo biti fleksibilni i prilagodljivi promenama i poboljšanjima u poljoprivredi.

KONTEKST POLJOPRIVREDNOG RAZVOJA NA KOSOVU

Naša ekonomija je stabilno rasla iznad proseka zemalja zapadnog Balkana tokom post-globalne finansijske krize. Poljoprivreda na Kosovu je veoma važan sektor sa važnom ekonomskom aktivnošću za našu zemlju, koja učestvuje sa preko 10% u BDP-u i na drugom mestu je nakon trgovine na veliko i malo. Pored ekonomskih razloga, oslanjanje Kosova na poljoprivredu je socijalno pitanje: poljoprivredne aktivnosti su široko rasprostranjene na Kosovu kao bezbednosna mreža za većinu stanovništva.

Iako ima prilično visok udeo u BDP-u, poljoprivredu karakterišu strukturni problemi koji rezultiraju niskom efikasnošću rada i visokim proizvodnim troškovima. Međutim, malo je sektora koji i dalje ostaju traženi zbog svog ekonomskog značaja i potencijala za dalji razvoj. U tom kontekstu, mleko/stočarstvo, voće i povrće su sektori koje treba dalje razmotriti.

Kosovo se trenutno suočava sa izraženom nejednakošću između odgovarajućeg obrazovanja i siromaštva. Mogućnosti za posao su veoma ograničene, vidljivije u ruralna područja, što rezultira velikom migracijom iz ruralnih područja u urbane delove Kosova. Teški uslovi na tržištu rada posebno su teški za mlade ljude, žene i manjine. U tom kontekstu, poljoprivreda, posebno uzgoj voća i povrća lekovitog i aromatičnog bilja vodiće ih prema ekonomskim aktivnostima, s'obzirom na vremenske prilike i zemljišne uslove koje su povoljne.

Hortikultura čini oko 50% ukupne proizvodnje, ali Kosovo je i dalje veliki uvoznik voća, povrća i ukrasnog bilja. Međutim, ima potencijala za povećanje uvoza i izvoz voća i povrća u susedne zemlje na osnovu jeftine radne snage i agro-klimatskih uslova koji favorizuju proizvodnju visokokvalitetnog voća i povrća. Najvažnija povrća su paradajz, paprika, krastavac, krompir itd., zatim voća poput jabuka, šljiva, jagoda itd. Stočarska proizvodnja se vidi kao okosnica kosovske poljoprivrede, koja se smatra delatnošću od priličnog socijalnog i ekonomskog značaja. Pored gore pomenutih sektora, prerada voća, povrća i mleka ostaje veoma važna za stvaranje prihoda i uključivanje žena u zapošljenu.

Uprkos postojećem potencijalu, poljoprivredu i dalje karakterišu ograničenja kao što je fragmentacija zemljišta, čineći većinu malih farmi veličine između 0,5 i 2,0 ha.

Nivo profesionalne obuke u poljoprivredi još uvek nastoji da pruža visokokvalitetnu obuku; to je ograničilo mogućnost zapošljavanja, otežavajući mladima pristup željenom poslu. Štaviše, zbog nedostatka poljoprivrednih programa na nivou obrazovanja/obuke, prema grupi mladih ne postupa se na odgovarajući način, lokalne i nacionalne vlasti ne

pružaju poljoprivredne mogućnosti u okviru svojih programa (pristup bespovratnim sredstvima) za uključivanje mladih u poljoprivredi. Stoga diplomirana omladina nije dobro opremljena veštinama i nije pripremljena za tržište rada.

Obično su poljoprivrednici neorganizovani i posluju sa malo tehničke stručnosti, lošom upotrebom savremenih inputa i ograničenim pristupom kreditima za investicije i rast. Većina poljoprivrednika, zajednica koja živi u ruralnim/udaljenim oblastima, takođe ima ograničen pristup uslugama proširenja, koristi zastarele tehnologije i prakse upravljanja farmama.

Štaviše, poljoprivredna proizvodnja je izazvana ekološkim i klimatskim promenama, degradacija zemljišta je jedna od njih, ali takođe neadekvatna tehnologija i usluge mogu imati veći uticaj na klimatske promene.

Žene su ne-favorizovana ciljna grupa, gde njihove rodbine zloupotrebljavaju afirmativne mere međunarodnih programa koje se daju ženama. Takođe socijalne norme koje postoje u ruralnim oblastima stvaraju ograničenje i barijere za socijalnu i ekonomsku inkluziju. Pored toga, imovinska prava, odlučivanje i socijalna inkluzija u poljoprivrednom razvoju ometaju razvoj i uključivanje žena u poljoprivrednu ekonomiju i ruralnu aktivnost.

Uzimajući u obzir neka gore navedena ograničenja, izazove i potencijale, organizacija predviđa njihovo rešavanje kroz različite strategije i intervencije u narednim godinama. Kao takav, strateški plan za narednih osam godina biće dobar materijal za rešavanje ograničenja kao i intervenisaće na više strateški i održivi način.

S KIM RADIMO

• Zajednice-poljoprivrednici

Sarađujemo sa zajednicama, zainteresovanim licima koji brinu o svojim interesima, kojima je cilj da ostvare prihod i nudimo im mogućnosti zapošljavanja kroz poljoprivredne aktivnosti.

- Ciljna grupa dolazi iz udaljenih ruralnih područja (poljoprivrednici), oni koji imaju nizak nivo prihoda i koji su u losoj ekonomskoj situaciji;
- Ciljna grupa uključuje mlade i studente sa fakulteta poljoprivrede i proizvodnje hrane i diplomirane;
- Ciljna grupa uključuje žene, marginalizovane grupe i manjine u ruralnim oblastima, nezaposlene i one koji žive u teškim ekonomskim uslovima.

Međutim, IADK ostaje fleksibilan za rad s drugim potencijalnim grupama tokom cele provedbe strategije.

• NACIONALNA I MEĐUNARODNA PODRŠKA

Broj podržatelja IADK-a postaje sve veći, što nam omogućava uspošno poslovanje, kao i pružanje podrške zajednicama. Svake godine rastemo sa nizom međunarodnih donatora, uglavnom iz zemalja EU, kao i lokalnih proizvođača i pojedinaca.

• Nacionalni i međunarodni partneri

Radimo sa grupom međunarodnih i lokalnih partnera, čiji je rad sličan našem i čija nam iskustva, veštine i ulaganja pomažu u radu. Na lokalnom nivou radimo sa opštinama, relevantnim odeljenjima, posebno sa poljoprivredom, ekonomskim razvojem i polom organizacijama poljoprivrednika takodje i sa NVO.

Dok, na nacionalnom nivou sarađujemo sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR), Agencijom za hranu (AH), Nacionalnim autoritetom za kvalifikacije (NAK), itd. Ali njihov uticaj na sferi ekonomskog razvoja moguće da nije sličan za sve partnere.

GDJE RADIMO - GEOGRAFSKI PROSTOR

Glavna kancelarija i Centar za stručno obrazovanje i obuku (CSOO) nalazi se u Vučitrnu, gde radimo sa širokim spektrom zajednica, od kojih se većina nalazi u ruralnim oblastima u svim delovima Kosova.

UPOREDNA PREDNOST I OČEKIVANJA ZAINTERESOVANIH STRANA

Od svog osnivanja, IADK je služio kao model posvećene i transparentne organizacije, to je dovelo do povećanja broja partnera i korisnika, povećavajući horizont rada i broja stručnog osoblja. IADK je poznata kao profesionalna i pouzdana poljoprivredna organizacija, koja blisko sarađuje sa svojim klijentima, zainteresovanim stranama, partnerima i donatorskim organizacijama.

Zainteresovane strane i partneri očekuju od IADK da deluju kao:

- organizacija koja razvija poljoprivredu uvođenjem novih poljoprivrednih tehnika koje se prilagođavaju zahtevima ponude i potražnje;
- profesionalna organizacija u kojoj poljoprivrednici, bez obzira na pol, starost i etničku pripadnost, mogu dobiti informacije o poljoprivrednim problemima;
- organizacija informisana o novim trendovima razvoja poljoprivrede i njihovo prenošenje na poljoprivrednike;
- važan saradnik u pripremi i primeni zakona i strategija;
- organizacija koja pruža savetodavne usluge, OSO poljoprivrednicima;
- promocija i primena obuke na radnom mestu kao pristupa profesionalnim kapacitetima
- pouzdan lokalni partner za sprovođenje projekata u međunarodnim agencijama, koji finansira odgovarajuće slučajeve i nije pod uticajem političkih pitanja i ličnih interesa.

TEORIJA PROMENE

Vizija	Razvoj moderne poljoprivrede za ruralni život, inkluzivni razvoj i održivo okruženje na Kosovu									
Namera	Poljoprivrednici, žene i mladi povećavaju svoj prihod i zapošljavanje u poljoprivredi u ruralnim i udaljenim oblastima Kosova.									
Ciljevi	Ciljevi programa									
	1. Poljoprivrednici povećavaju kvalitet i količinu proizvodnje kao i prihod od prodaje proizvoda	2. Žene se bave poljoprivredom da bi osigurale prihod i osnažene su	3. Sve veći broj mladih ljudi bavi se poljoprivredom	4. Poljoprivrednici prilagođavaju proizvodnju kako bi povećali konkurentnost i ušli na nova tržišta	5. Poljoprivrednici prilagođavaju proizvodnju prema uticaju klimatskih promena i zaštiti životne sredine	6. Vlade politike i programi pružaju bolje uslove za razvoj poljoprivrede i malih poljoprivrednika	7. Poljoprivrednici su organizovani da zastupaju svoje interese	8. IADK povećava kapacitete i priznanje za efikasan poljoprivredni razvoj za male poljoprivrednike na inovativne načine	9. IADK osigurava finansijsku održivost kroz različite izvore prihoda	Institucionalni ciljevi
Rezultati	- Poljoprivrednici povećavaju količinu i kvalitet poljoprivrednih proizvoda - Poljoprivrednici standardizovane proizvode - Poljoprivrednici povećavaju prodaju na tržištu - Poljoprivrednici imaju matricane proizvode - Poljoprivrednici imaju zajedničko tržište i stabilnu ponudu proizvoda - Poljoprivrednici vode evidenciju o proizvodnji i	- Žene donose odluke da se bave ekonomskim aktivnostima - Žene osnivaju preduzeća i stručno proizvode domaće proizvode - Žene međusobno sarađuju i organizuju se radi napredovanja svojih interesa - Žene uče od drugih da razviju nove proizvode - Žene stvaraju prihode	- Mladi se bave poljoprivredom - Mladi zapošljavaju poljoprivredni prihode	- Poljoprivrednici proizvode po najvišim standardima kako bi bili konkurentni na regionalnom tržištu - Poljoprivrednici proizvode prema standardima EU - Poljoprivrednici primenjuju nove tehnologije i smanjuju troškove ili povećavaju efikasnost i delotvornost proizvodnje	- Poljoprivrednici prilagođavaju nove radne uzroke kako bi se nosili sa uticajima klimatskih promena (ekstremno vreme, manje kiše) - Poljoprivrednici primenjuju racionalnu upotrebu poljoprivrednih inpuila i prirodnih resursa kako bi smanjili zagađenje - Poljoprivrednici koriste konjelepre za upravljanje poljoprivrednim otpadom - Vlada presilpuje sprovođenje ekoloških procesa (za upravljanje otpadom, zagađenje) - odgovara farmer	- Oštine imaju strategiju razvoja poljoprivrede koja omogućava efikasan pristup - Više grantova i usluga stize do malih poljoprivrednika; grantovi se daju samo obučnim poljoprivrednicima - Vlada shara poseban program za male poljoprivrednike - Poljoprivredni proizvođači su oslobođeni poreza - Zakon o poljoprivredi se primenjuje u odnosu na poljoprivredne inpuile i neopodne su informacije o sadržaju prehranbenih proizvoda - Poljoprivrednici i poljoprivredni preduvaci uključeni su u novi zakon o radu	- Poljoprivredne organizacije će imati glas i zastupati svoje interese na lokalnom i nacionalnom nivou - Poljoprivrednici osnivaju sarpisvnu organizaciju koja će biti funkcionalna za zagoravanje i ostvarivanje njihovih interesa - Poljoprivredne zadruge uspešno sarađuju i doprinose ekonomskom razvoju.	- Oscije i organizacija IADK poseduju sve kapacitete za primenu efikasnih strategija - Praćenje i evaluacija koja podržava čerjenje kroz individualnu praksu, prilagođavanje menadžmenta, vidljive rezultate i ulitaj rada; - Sistem praćenja je integrisan i održava ga IADK i iskustva ekipa sa određenim veštinaima	- IADK povećava prihode od pružanja usluga i obukosrućnog obrazovanja (OSO) - IADK je podržen u novim sedovima i poslovetkoma OSO-a - IADK uspostavlja modern centar obuke za predu poljoprivredno-prehranbenih proizvoda.	

Strategija	Lekcije iz poljoprivrede, usluge, materijalni grantovi i oprema	Sveobuhvatan razvoj, adresiranje određenih ciljnih grupa: žene, mladi i manjine	Inovacije u poljoprivredi	Zagovaranje i lobiranje	Organizacije poljoprivrednika	Institucionalni razvoj IADK	
Aktivnosti	• Tehničko osposobljavanje poljoprivrednika u jednom od perspektivnih sektora (stočarstvo i hortikultura) i savremene profesionalne tehnike • Obuka stručnog obrazovanja (OSO) za poljoprivrednike (sa stručnjacima i profesionalnim uvereženjima) • Uputstva, saveti, praćenje farmara • Granti-materijalna dobra i oprema za poljoprivrednike za modernizaciju proizvodnje • Obuka poljoprivrednika o pravilnoj upotrebi alata i opreme i zaštiti na radu • Obuka poljoprivrednika o knjigovodstvu, vođenju i marketingu	• Podizanje svesti o uključivanju žena u zajednici, povećavajući svest o imovinskim pravima • Obuka stručnog obrazovanja (OSO) za žene u predrati hrane i razvoju proizvoda • Pruženje odgovarajućih grantova i sredstava za novostvorena preduzeća za žene • Potisje ženama da učestvuju u posetama na nacionalnom i međunarodnom nivou	• Obuka za poljoprivrednike o novim tehnologijama • Obuka za poljoprivrednike o kriterijumima za ulazak na tržište EU • Pomoć u pristupu poljoprivrednicima u procesu sertifikacije • Pomoć relevantnim zainteresovanim stranim da se omogući akridiacija • Informacije, služba za pomoć podrška poljoprivrednicima za akridiaciju • Razvoj novih ideja za mogućnosti ruralnog razvoja pored poljoprivrede • Olakšati ruralne inkubatore za nove poslovne ideje	• Identifikuje načine za sućavanje prnerom vernerisih uslova • Pruža informacije, obuku i podršku za adaptivne mere za poljoprivrednike • Posete razmene za poljoprivrednike radi ućenja dobrih praksi • Podizanje svesti i zagovaranja o klimatskim prnerama i zaštiti životne sredine • Promocija racionalne upotrebe prirodnih resursa i zaštite životne sredine • Promocija agro-turizma i seskog turizma u porudnjima sa potencijalom za dalji razvoj • Obuka poljoprivrednika o upravljanju poljoprivrednim opatom • Povećati znanje zainteresovanih strana za zaštitu životne sredine	• Podržati opštine da razviju svoju strategiju za poljoprivredni i ruralni razvoj, uključujući raspodelu grantova za male poljoprivrednike • Pomoć malim poljoprivrednicima u prneranju i blagovremenom prneranju zahteva za bez poratna sredstva (granti); • Lobiranje kod vlade, tako da svi konsolidir bespovratnih sredstava imaju stručnu obuku (OSO) • Pružanje ekspertiza vladi i zasuganje interesa malih poljoprivrednika i uzadi zakona i mera koje uticu na njih • Zagovaranje primene zakona o poljoprivredi • Lobiranje kod Ministarstva finansija da poljoprivredni proizvođači budu tuzeti od poraza • Lobiranje za sprovođenje ekotisnih prava; • Lobiranje za rad • Operirati osnivanja odbora stručnjaka kao nadjeđnika za poljoprivredni i da savetuje vladu. • Vođenje dijaga sa zainteresovanim stranim, kao podrška agenda zagovaranja.	• Podržati obuku osoba i tigradnju kapaciteta za nove pristupe sućavanju sa prnerama u poljoprivredi, npr. : inovativne poljoprivredne tehnike, marketing, prilagoćavanje klimatskim prnerama, pristup izboranju i zagovaranju, podrška organiziranju poljoprivrednika • Razmena poseta radi stvaranja iskustva i ućenja iz regionalnih i međunarodnih zemalja • Usposobljavati sistem prnera za nove razvojne programe, digitalizacija • Uvrediti načine za povećanje finansije držvosti iz projekata koje finansiraju partneri i donatori	• Sertifikacija agronoma i ponovna licenca za pružanje savetodavnih usluga u poljoprivredi • Razvoj šeme razmene studenata za poboljšanje i stvaranje prihoda • Lobiranje kod nacionalnih i lokalnih vlada, poljoprivrednih organizacija i proizvođača da upore IADK za savete, obuku i OSO • Razvoj kurikuluma za nove sektore i podsektore prema NAK- u. • Uvrediti načine za povećanje finansije držvosti iz projekata koje finansiraju partneri i donatori

STRATEŠKI PRISTUP I PROGRAMSKI CILJEVI

STRATEGIJA: Lekcije iz poljoprivrede, usluge, materijalni grantovi i oprema

CILJ 1: Poljoprivrednici povećavaju kvalitet i količinu proizvodnje kao i prihod od prodaje proizvodnje.

Povećanje kapaciteta proizvodnje za poljoprivrednike, osigurati održivo stvaranje prihoda od prodaje visokokvalitetne proizvodnje s tržišnom potražnjom.

REZULTATI

Ovim programom želimo postići sledeće rezultate:

- a) Poljoprivrednici povećavaju količinu i kvalitet poljoprivrednih proizvoda;
- b) Poljoprivrednici proizvode standardizovane proizvode;
- c) Poljoprivrednici povećavaju prodaju na tržištu;
- d) Poljoprivrednici imaju brendirane proizvode;
- e) Poljoprivrednici imaju zajedničko tržište i stabilnu ponudu proizvoda;
- f) Poljoprivrednici vode evidenciju o proizvodnji i prometu.

STRATEGIJA: Stručna obuka u poljoprivredi, direktna obuka i savetovanje, kao i materijalni grantovi i podrška sa opremom ostaju suštinska strategija za povećanje kvaliteta i količine proizvodnje. Obuka će biti prikladna za poljoprivredne sektore i specifične potrebe ciljnih grupa i obuhvatiće obuku o pristupu tržištu.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Tehničke buke za poljoprivrednike perspektivnog sektora (stočarstvo i hortikultura) i savremene profesionalne tehnike;
- Obrazovna-stručna obuka (OSO) za poljoprivrednike (koji su završili srednju školu, nivo III);
- Direktno savetovanje, monitorisanje i praćenje za poljoprivrednike;
- Grantovi u vidu materijalnih dobara i opreme za poljoprivrednike za modernizaciju načina proizvodnje;
- Obuke o korišćenju alata i zaštiti na radu za poljoprivrednike;
- Obuka za računovodstvo i prodor na tržište.

STRATEGIJA: Sveobuhvatan razvoj, adresiranje određenih ciljnih grupa: žena, mladi i manjine

Sveobuhvatan razvoj zahteva specifičan pristup za postizanje jednakih promena za one koji su marginalizovani na određeni način; stoga je IADK razvio specifične strategije za podsticanje učešća žena i mladih u poljoprivredi uzimajući u obzir njihova specifična ograničenja. IADK nastoji da uključuje manjine u sve strategije.

CILJ 2: Žene se bave poljoprivredom da bi ostvarile prihod i osnažene su

REZULTATI

Ovim programom želimo postići sledeće rezultate:

- a) Žene donose odluke da se bave ekonomskim aktivnostima;
- b) Žene osnivaju preduzeća i stručno proizvode domaće proizvode;
- c) Žene međusobno sarađuju i organizuju se radi unapređenja svojih interesa;
- d) Žene uče od drugih da razvijaju nove proizvode;
- e) Žene stvaraju prihode.

STRATEGIJA: Društvene norme koje ometaju ekonomsko učešće žena i nedostatak poverenja žena i glavni izazovi koje treba prevazići. Ekonomsko učešće i uspeh grade poverenje i osnaživanje žena i preko ekonomskih aspekata. Program pruža specijalnu stručnu obuku i grantove u vidu materijalnih dobara i opreme za žene, promoviše saradnju i razmenu između žena i podiže i polnu svest zagovaranje radi povećanja prihvatanja ženskog ekonomskog angažmana u zajednici.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Podizanje svesti o uključivanju žena u zajednicu, povećavajući svest o imovinskim pravima
- Obrazovne-stručne obuke (OSO) za žene u preradi hrane i razvoju proizvoda;
- Pružanje odgovarajućih grantova i sredstva za novoosnovana preduzeća za žene;
- Podrška ženama da učestvuju u posetama na nacionalnom i međunarodnom nivou.

CILJ 3: Sve veći broj mladih ljudi bavi se poljoprivredom

REZULTATI

Ovim programom želimo postići sledeće rezultate:

- a) Mladi se bave poljoprivrednom proizvodnjom za potrošnju i marketing;
- b) Mladi započinju biznis u poljoprivredi i povećavaju prihode;
- c) Studenti u poljoprivredi pronalaze posao, povećavaju se mogućnosti zapošljavanja;
- d) Studenti sa poljoprivrede povećavaju svoj kapacitet i iskustvo.

STRATEGIJA: Veoma mali broj mladih vide poljoprivredu kao priliku za sebe. Program promoviše podizanje svesti, izlaganje i učenje vršnjaka kako bi se povećao i održao njihov interes pored stručne obuke, kao i grantovi i podrška opremom za nove poslovne ideje.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Podizanje svesti za promociju mladih u poljoprivredi;
- Podrška mladim ljudima da učestvuju na farmi, podsticanje i motivisanje za koristi koje dolaze od poljoprivrede;
- Podrška i organizovanje razmena radi razmene iskustava;
- Pružiti stručnu i tehničku obuku za mlade o poljoprivrednoj proizvodnji
- Podrška mladih ljudi kroz grantove u vidu materijalnih dobara (inovativne ideje) i odgovarajuću opremu za novoosnovana preduzeća;
- Pružanje prakse za studente poljoprivrede i njihovo povezivanje sa tržištem rada.

STRATEGIJA: Inovacije u poljoprivredi

CILJ 4: Poljoprivrednici prilagođavaju proizvodnju kako bi povećali konkurenciju i ušli na nova tržišta

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) Poljoprivrednici proizvode po najvišim standardima kako bi bili konkurentni na regionalnom tržištu;
- b) Poljoprivrednici proizvode prema standardima EU;

- c) Poljoprivrednici primenjuju nove tehnologije i smanjuju troškove ili povećavaju efikasnost i delatvornost proizvodnje;
- d) Poljoprivrednici proizvode i prodaju sertifikovane proizvode (uključujući organske);
- e) Pokrenuti su primeri novih mogućnosti (ruralni inkubatori).

STRATEGIJA: Program pruža podršku poljoprivrednicima da proizvode po najvišim standardima i razvijaju nove proizvodne mogućnosti za povećanje konkurentnosti i pristupa tržištu.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Obuka poljoprivrednika o novim tehnologijama;
- Obuka poljoprivrednika o kriterijima za pristup tržištima EU;
- Olakšati postupak sertifikacije za poljoprivrednike;
- Olakšati relevantnim zainteresovanim stranama da dobiju akreditaciju;
- Informacije i direktna pomoć poljoprivrednicima za akreditaciju;
- Razvoj novih ideja za razvoj ruralnih opcija pored poljoprivrede;
- Olakšati ruralne inkubatore za nove poslovne ideje;

CILJ 5: Poljoprivrednici prilagođavaju proizvodnju prema uticajima klimatskih promena i zaštiti životne sredine

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) Poljoprivrednici prilagođavaju nove načine uzgoja kako bi se nosili sa uticajima klimatskih promena (ekstremno vreme, manje kiše);
- b) Poljoprivrednici primenjuju racionalnu upotrebu poljoprivrednih inputa i prirodnih resursa kako bi smanjili zagađenje;
- c) Poljoprivrednici koriste kontejnere za upravljanje poljoprivrednim otpadom;
- d) Vlada preispituje sprovođenje ekoloških propisa (za upravljanje otpadom, zagađenje) - odgovara farmer.

STRATEGIJA: Promena klimatskih uslova zahteva nove prakse i pažljivije korišćenje prirodnih resursa i poštovanje ekoloških standarda.

Program istražuje i pruža informacije i obuku o promeni klimatskih uslova i adaptivnim merama, racionalnom korišćenju prirodnih resursa i zaštiti životne sredine i upravljanju poljoprivrednim otpadom. Istražuje inovativne ideje za ekološki bezbedne proizvode.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Identifikuje načine za suočavanje promenom vremenskih uslova;
- Pruža informacije, obuku i podršku za adaptivne mere za poljoprivrednike;
- Posete razmene za poljoprivrednike radi učenja dobrih praksi;
- Podizanje svesti i zagovaranja o klimatskim promenama i zaštiti životne sredine;
- Promocija racionalne upotrebe prirodnih resursa i zaštite životne sredine;
- Promocija agro-turizma i seoskog turizma u područjima sa potencijalom za dalji razvoj;
- Obuka poljoprivrednika o upravljanju poljoprivrednim otpadom;
- Povećati znanje zainteresovanih strana za zaštitu životne sredine.

STRATEGIJA: Zagovaranje i lobiranje

CILJ 6: Vladine politike i programi pružaju bolje uslove za razvoj poljoprivrede i malih poljoprivrednika

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) Opštine imaju strategiju za razvoj poljoprivrede koja omogućava efikasan pristup;
- b) Više grantova i usluga pruža se malim poljoprivrednicima, grantovi se pružaju samo poljoprivrednicima obučenim za poljoprivredu;
- c) Vlada kreira poseban program za pomoć malim poljoprivrednicima;
- d) Poljoprivredni proizvođači su oslobođeni poreza;
- e) Zakon o poljoprivredi se primenjuje u odnosu na poljoprivredne inpute i neophodne su informacije o sadržaju prehrambenih proizvoda;
- f) Poljoprivrednici i poljoprivredni prerađivači uključeni su u novi zakon o radu.

STRATEGIJA: Programi funkcionišu zajedno sa lokalnim i nacionalnim vlastima radi ciljnih pristupa razvoju poljoprivrede i podrške malim poljoprivrednicima, na nivou opštinskih strategija razvoja poljoprivrede, kao i nacionalnih zakona i propisa koji podržavaju poljoprivrednike i marketing poljoprivrednih proizvoda.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Podrška na opštinskom i lokalnom nivou za razvoj strategija u poljoprivredi i u ruralnom razvoju, uključujući raspodelu grantova malim poljoprivrednicima;
- Pomoć malim poljoprivrednicima u pravilnom i blagovremenom pripremanju zahteva za bez povratna sredstva (grant);
- Lobiranje kod vlade da svi korisnici grantova imaju stručno obuku (OSO);
- Pružanje ekspertize vladi i zastupanje interesa malih poljoprivrednika u izradi zakona i mera koje utiču na njih;
- Zagovaranje primene zakona o poljoprivredi;
- Lobiranje kod Ministarstva finansija da poljoprivredne proizvođače oslobodi poreza;
- Lobiranje za sprovođenje ekoloških pravila;
- Lobiranje kod MRSZ za zakon o radu, omogućavajući poljoprivrednicima da budu uključeni;
- Inicirati osnivanje odbora stručnjaka, kao nadglednika, za poljoprivredu i da savetuje vladu;
- Vođenje dijaloga sa zainteresovanim stranama, kao podrška agende zagovaranja

STRATEGIJA: Organizacije poljoprivrednika

CILJ 7: Poljoprivrednici su organizovani da zastupaju svoje interese

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) Poljoprivredne organizacije će imati glas i zastupati svoje interese na lokalnom i nacionalnom nivou;
- b) Poljoprivrednici osnivaju sopstvenu organizaciju koja će biti funkcionalna za zagovaranje i ostvarivanje njihovih interesa;
- c) Poljoprivredne zadruge uspešno sarađuju i doprinose ekonomskom razvoju.

STRATEGIJA: Program će istražiti efikasne načine za jačanje održive samoorganizovanje poljoprivrednika, podizanje svesti i pružanje mogućnosti poljoprivrednicima da izraze svoje interese i podrži aktivne poljoprivrednike i ženske organizacije na njihov zahtev.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Podrška odabranim poljoprivrednim i ženskim organizacijama na njihov zahtev;
- Utvrđivanje efikasnih načina za podršku samoorganizovanja poljoprivrednika i žena;
- Omogućiti okrugle stolove; podizanje svesti o važnosti iskazivanja interesa;
- Podržavanje poljoprivrednih zadruga.

STRATEGIJA: Institucionalni razvoj IADK

CILJ 8: IADK povećava kapacitete i znanje za efikasan poljoprivredni razvoj za male poljoprivrednike na inovativne načine

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) Osoblje i organizacija IADK poseduje sve kapacitete za primenu efikasnih strategija;
- b) Praćenje i evaluacija koja podržava učenje kroz individualnu praksu, prilagođavanje menadžmenta, vidljive rezultate i uticaj rada;
- c) Sistem praćenja je integrisan i održava ga IADK i iskusni tim sa odgovarajućim veštinama;

STRATEGIJA: Strategija IADK zahteva stručno osoblje koje vodi prema inovacijama i efikasnosti. Upravljanje osobljem i razvoj kapaciteta biće prilagođeni u skladu s tim. Uspostavljanje sistema praćenja koji omogućava interno učenje i prilagodljivo upravljanje radi vidljivosti postignuća, kao i kontinuirano usavršavanje je još jedna glavna strategija.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Omogućava izgradnju kapaciteta osoblja za nove pristupe suočavanju sa promenama u poljoprivredi, na primer: inovativne poljoprivredne tehnike, marketing, prilagođavanje klimatskim promenama, pristup lobiranju i zagovaranju, podrška organizacijama poljoprivrednika;
- Posete se razmenjuju radi sticanja iskustva i učenja iz regionalnih i međunarodnih zemalja;
- Uspostavljanje sistema praćenja za novi razvojni program, digitalizacija;

CILJ 9. IADK osigurava finansijsku održivost kroz različite izvore prihoda

REZULTATI

Kroz ovaj program želimo postići sledeće rezultate:

- a) IADK povećava prihode od pružanja usluga i obuka stručnog obrazovanja (OSO);
- b) IADK je potvrđen u novim sektorima i podsektorima OSO-a;
- c) IADK uspostavlja moderan centar stručne obuke za preradu za preradu poljoprivrednih proizvoda.

STRATEGIJA: IADK ima za cilj da značajno proširi svoje funkcije, kao pružaoca obuke sa glavom strategijom za povećanje sopstvenog prihoda, a time i finansijske održivosti radi lakšeg poslovanja na dnevnoj bazi pokrivajući različite troškove.

Program će preduzeti nekoliko aktivnosti:

- Sertifikacija agronoma i ponovna licenca za pružanje savetodavnih usluga u poljoprivredi
- Razvija šeme razmene učenika za razmenu i stvaranje prihoda;
- Lobira kod nacionalne i lokalne vlade, proizvođača i organizacijama poljoprivrednika da ugovore IADK za obuku i OSO;
- Razvoj kurikuluma za nove sektore i podsektore prema NAK-u;
- Utvrditi načine za povećanje finansijske drživosti iz projekata koje finansiraju partneri i donatori;

SADRŽAJ

PROFIL IADK-A I NOVA STRATEGIJA.....	5
VIZIJA.....	6
MISIJA.....	6
SVRHA.....	6
VREDNOSTI I PRINCIPI IADK-A.....	7
KONTEKST POLJOPRIVREDNOG RAZVOJA NA KOSOVU.....	7
S KIM RADIMO.....	10
GDJE RADIMO - GEOGRAFSKI PROSTOR.....	11
UPOREDNA PREDNOST I OČEKIVANJA ZAJNTERESOVANIH STRANA.....	11
TEORIJA PROMENE.....	12
STRATEŠKI PRISTUP I PROGRAMSKI CILJEVI.....	14

Da živimo od nase zemlje i naseg rada!

Adresa: Sfaraçak i Ulët, No.11
42,000 Vuçitrn, Kosovo

E-mail: info@iadc.org
Tel: +383 (0) 44 777 036
+383 (0) 49 777 046
Web: www.iadc.org